

บทที่
2

หนังสือ

สาระการเรียนรู้

- 1. ความหมายของหนี้
- 2. บ่อเกิดแห่งหนี้
- 3. วัตถุแห่งหนี้
- 4. การชำระหนี้
 - การผิดนัดการชำระหนี้
- 5. ความระงับแห่งหนี้

1. ความหมายของหนี้

“หนี้”

หมายถึง หน้าที่ที่บุคคลต้องกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ของอีกฝ่ายหนึ่ง

โดยบุคคลที่มีหน้าที่ต้องกระทำการ เราเรียกว่า **“ลูกหนี้”** ส่วนบุคคลที่รับการกระทำ หรือมีสิทธิให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำ เรียกว่า **“เจ้าหนี้”**

2. บ่อเกิดแห่งหนี้

หนี้จะเกิดขึ้นได้ต้องมีบ่อเกิดแห่งหนี้ หมายถึง ที่มาอันทำให้บุคคลมีหนี้ที่ต้องกระทำต่อกัน

ดังนั้น ถ้าไม่มีบ่อเกิดแห่งหนี้ก็ไม่มีหนี้ เมื่อไม่มีหนี้ก็ไม่มีเจ้าหนี้และลูกหนี้ อันจะมาบังคับอะไรกันได้อัน โดยบ่อเกิดแห่งหนี้มีด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ

1. นิติกรรม คือการที่บุคคลกระทำความลงด้วยใจสมัครและโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อก่อความสัมพันธ์ทางกฎหมายขึ้น

2. นิติเหตุ คือเหตุที่ทำให้บุคคลมีหนี้ที่กฎหมายกำหนดขึ้น โดยบุคคลอาจจะไม่สมัครใจเป็นหนี้ แต่กฎหมายกำหนดว่าเหตุดังกล่าวจัดว่าบุคคลเป็นหนี้และต้องชำระหนี้ได้แก่ **ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้**

2. บ่อเกิดแห่งหนี้

“ละเมิด”

หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อต่ออีกบุคคลหนึ่ง โดยผิดกฎหมายเป็นเหตุให้เขาเสียหายต่อชีวิตร่างกาย อนามัย ทรัพย์สิน เสรีภาพ หรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง

ผู้ละเมิดจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนต่อผู้เสียหายคือเป็นลูกหนี้ของผู้ถูกละเมิดนั่นเอง เช่น

เขี้ยวขับรถชนชาวเขาหักเขี้ยวจึงมีหน้าที่ที่ต้องชดใช้ค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน เขี้ยวจึงเป็นลูกหนี้ชาว และชาวก็เป็นเจ้าหนี้เขี้ยว

2. บ่อเกิดแห่งหนี้

“จัดการงานนอกสั่ง”

คือ การที่บุคคลคนหนึ่งเข้าทำบางสิ่งบางอย่างแทนอีกบุคคลหนึ่ง โดยที่เขาไม่ได้มอบหมายแต่หากสมประโยชน์แล้วก็อาจเกิดหนี้ขึ้นมาได้ เช่น

วันหนึ่งเกิดพายุลมแรง หลังคาบ้านของนายขาวเปิดออก นายเขียวเห็นว่าหากปล่อยไว้ ทรัพย์สินในบ้านของนายขาวคงเปียกฝนหมดแน่ แต่ก็ไม่สามารถติดต่อนายขาวได้จึงจ้างช่างมาซ่อมหลังคาให้

เช่นนี้จัดว่าสมประโยชน์แก่นายขาว นายขาวต้องจ่ายค่าซ่อมหลังคาที่นายเขียวออกเงินให้ไปก่อน จึงเท่ากับว่านายขาวเป็นลูกหนี้นายเขียว

2. บ่อเกิดแห่งหนี้

“ลามิควรได้”

คือการที่บุคคลหนึ่งได้ทรัพย์สินจากบุคคลอื่นไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยปราศจากข้ออ้างทางกฎหมาย และทำให้บุคคลอื่นเสียเปรียบ ทรัพย์สินนั้นถือว่าเป็นลามิควรได้ ผู้ซึ่งได้รับสิ่งนั้นมาต้องคืนทรัพย์สินนั้น เช่น

นายแดงจะนำตู้ใส่เอกสารมาส่งให้นายดำซึ่งมีบ้านติดกับนายขาว แต่กลับส่งผิดบ้าน มาส่งที่บ้านของนายขาวแทน

ตู้ใส่เอกสารนี้จัดเป็นลามิควรได้นายขาวจึงจัดเป็น ลูกหนี้ที่ต้องคืนตู้ใส่เอกสารนี้ให้แก่นายแดง

3. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ คือ สิ่งที่เจ้าหน้าที่เรียกให้ลูกหนี้ชำระ แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

- ✚ 1. **ให้ชำระ** คือการให้ลูกหนี้ปฏิบัติหรือกระทำการแก่เจ้าหน้าที่ตามที่ตกลงกัน
- ✚ 2. **ให้งดเว้นกระทำการ** คือการให้ลูกหนี้งดเว้นการปฏิบัติหรือกระทำการแก่เจ้าหน้าที่ตามที่ตกลงกัน
- ✚ 3. **ให้โอนทรัพย์สินส่งมอบกรรมสิทธิ์** คือการโอนทรัพย์สินเป็นการชำระหนี้เช่น โอนที่ดิน เป็นต้น ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดไว้ดังนี้

3. วัตถุประสงค์

กรณีทรัพย์สิน

=

หากวัตถุประสงค์นี้ได้ระบุทรัพย์สินไว้เป็นประเภทหรือตามเจตนาของคู่กรณี ไม่อาจจะกำหนดได้ว่าทรัพย์สินนั้นจะพึงเป็นชนิดอย่างไร ลูกหนี้จะต้องส่งมอบทรัพย์สินชนิดปานกลาง เช่น

นายแดงซื้อข้าวสารจากนายดำ 10 กระสอบ โดยไม่ได้กำหนดว่าต้องการข้าวสารชนิดใด เช่นนี้ให้นายดำส่งมอบชนิดปานกลาง

3. วัตถุประสงค์

กรณีเงินตรา

=

หากหนี้เงินได้แสดงไว้เป็นเงินตราต่างประเทศจะส่งใช้เป็นเงินไทยก็ได้ การเปลี่ยนเงิน โดยคิดตามอัตราแลกเปลี่ยนเงิน ณ สถานที่และในเวลาที่ใช้เงิน เช่น

นายแดงกู้เงินนายดำ ไป 100,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ นายแดงจะใช้เป็นเงินตราไทยก็ได้โดยคิดอัตราแลกเปลี่ยนเงิน ณ สถานที่และในเวลาที่ใช้เงินกัน หากเงินตราระบบให้ใช้เงินตราชนิดที่ยกเลิกไม่ใช้กันแล้ว ก็ให้ใช้เงินตราสกุลที่ใช้กันอยู่ได้

3. วัตถุประสงค์

กรณีให้เลือก

=

เช่น กำหนดให้ชำระหนี้ไว้หลาย
ลักษณะแต่จะต้องเลือกเพียงอย่างใดอย่าง
หนึ่ง กฎหมายให้สิทธิในการเลือกนี้เป็นของ
ลูกหนี้ เว้นแต่จะได้ตกลงกันกำหนดไว้เป็น
อย่างอื่น

นายแดงเปิดร้านขายของชำแล้วตกลง
กับบริษัท น้ำปลาไทย จำกัด ว่าเมื่อนาย
แดงซื้อน้ำปลาครบ 100 ลังในรอบ 1 เดือน
แล้วจะมีของสมนาคุณให้เป็นน้ำปลาฟรี 1
ลัง หรือคูปองเงินสด 200 บาท

4. การชำระหนี้

“การชำระหนี้”

หมายถึง การกระทำเพื่อเป็นการ
ปลดปล่อยภาระหรือหนี้ที่เกิดขึ้น
หนี้นั้น ซึ่งโดยปกติลูกหนี้ก็ต้องเป็นผู้
ชำระหนี้ แต่กฎหมายยังกำหนดว่า
บุคคลภายนอกก็สามารถชำระหนี้ให้ได้

4. การชำระหนี้

การผิดนัดการชำระหนี้ สามารถพิจารณาได้ 4 กรณีคือ

- ✚ 1. เมื่อไม่มีการกำหนดเวลา แต่เจ้าหนี้ได้แจ้งเตือนแล้วแต่ลูกหนี้ยังไม่ชำระหนี้ จัดว่าลูกหนี้ผิดนัดการชำระหนี้
- ✚ 2. เมื่อหนี้มีกำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ตามวันเวลาปฏิทินแล้ว และลูกหนี้ยังไม่ชำระหนี้จัดว่าลูกหนี้ผิดนัดเมื่อถึงกำหนด โดยเจ้าหนี้ไม่จำเป็นต้องเตือน เช่น

กำหนดว่าลูกหนี้จะชำระหนี้ที่กู้ยืมไปในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2558 เมื่อถึงวันที่กำหนดแล้วลูกหนี้ยังไม่ชำระหนี้จัดว่าเป็นการผิดนัดการชำระหนี้ได้ทันที

4. การชำระหนี้

การผิดนัดการชำระหนี้ สามารถพิจารณาได้ 4 กรณีคือ

- 3. เมื่อไม่มีการกำหนดเวลาแต่มีข้อตกลงให้เจ้าหนี้ยื่นบอกกล่าวลูกหนี้ตามวันเวลาปฏิทิน เจ้าหนี้ต้องบอกกล่าววันที่ให้ชำระหนี้ก่อน หากถึงวันนั้นแล้วลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ค่อยจัดว่าเป็นลูกหนี้ผิดนัดการชำระหนี้ เช่น

นายแดงให้นายดำกู้ยืมเงินไป 200,000 บาท โดยไม่ได้กำหนดเวลาชำระหนี้ แต่มีข้อตกลงให้นายแดงบอกกล่าวล่วงหน้า 30 วันหากต้องการให้นายดำชำระหนี้เช่นนี้เมื่อครบกำหนด 30 วันแล้วนายดำยังไม่ชำระหนี้นายดำจึงตกเป็นผู้ผิดนัด

- 4. หนี้ที่เกิดจากมูลละเมิดเกิดเมื่อมีการทำละเมิดและให้ลูกหนี้ผิดนัดตั้งแต่เวลาทำละเมิด

5. ความระงับแห่งหนี้

ความระงับแห่งหนี้ หมายถึง ความหมดไปแห่งหนี้

โดยหนี้จะหมดไปด้วยเหตุ 5 ประการ คือ

1. การชำระหนี้ แก่เจ้าหนี้หรือผู้มีอำนาจรับชำระหนี้หรืออาจชำระหนี้โดยบุคคลภายนอกก็ได้ หากสภาพแห่งหนี้เปิดช่องให้กระทำได้และจะชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้

5. ความระงับแห่งหนี้

+ **2. การปลดหนี้** คือการที่เจ้าหนี้ยอมยกหนี้ให้ลูกหนี้ไม่ต้องชำระหนี้ต่อไป การปลดหนี้โดยปกติทำได้โดยการแสดงเจตนาโดยเจ้าหนี้ก็เพียงพอ แต่หากหนี้มีหนังสือเป็นหลักฐาน การปลดหนี้ก็ต้องทำเป็นหนังสือด้วย

+ **3. การหักกลบลบหนี้** คือการหักกลบลบหนี้ที่มีวัตถุแห่งหนี้เป็นลักษณะเดียวกัน เช่น นายแดงเป็นหนี้เงินกู้นายดำ 700,000 บาท ต่อมานายดำซื้อสินค้าของนายแดงมูลค่า 200,000 บาท ก็สามารถนำเงิน 200,000 บาทมาหักกลบลบหนี้ 700,000 บาท คงเหลือหนี้ที่นายแดงต้องชำระแก่นายดำ 500,000 บาท

5. ความระงับแห่งหนี้

4. การแปลงหนี้ใหม่ โดยคู่กรณีเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของหนี้ ทำให้หนี้เดิมระงับ แล้วให้เป็นไปตามหนี้ใหม่ เช่น นายแดงตกลงให้นายดำต่อเติมห้องครัว หลังจากต่อเติมได้ส่วนหนึ่ง นายแดงต้องการให้นายเขียวมาต่อเติมแทน แล้วให้นายดำมาสร้างโรงจอดรถแทน

5. หนี้เคลื่อนกลืนกัน คือ สิทธิและหน้าที่ในหนี้ตกอยู่ในบุคคลรายเดียวกัน เช่น ลูกยืมเงินพ่อ 100,000 บาท เท่ากับว่าพ่อเป็นเจ้าหนี้ลูกต่อมาพ่อถึงแก่ความตายสิทธิในการเป็นเจ้าหนี้ตกมาอยู่ที่ลูกด้วย เช่นนี้หนี้เงินกู้ 100,000 บาทก็ระงับ

สรุป

หนี้ คือ หน้าที่ที่ลูกหนี้ต้องปฏิบัติเพื่อชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ โดยอาจเกิดได้จากนิติกรรมและนิติเหตุ โดยเมื่อชำระหนี้แล้ว หนี้ก็จะระงับ หรือหนี้อาจระงับด้วยวิธีอื่น ๆ ได้อีก เช่น การปลดหนี้ การหักกลบลบหนี้ การแปลงหนี้ใหม่ และหนี้เกื่อนกันซึ่งหากหนี้ยังไม่ชำระแล้วลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้ก็มีสิทธิฟ้องร้องต่อศาลเพื่อบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้หรือชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้

